

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Павлова Л.П.

Коледж Національного фармацевтичного університету

Політичні та економічні умови сучасного життя загострюють проблеми стосунків між людьми. В таких умовах набуває особливого значення пошук конкретних прийомів та принципів з організації виховання толерантності, адже саме толерантність передбачає цивілізовані стосунки в суспільстві, усвідомлення того, що світ і соціальне середовище багатомірні, а, отже, і погляди на цей світ різні, вони не можуть і не повинні зводитися до одноманітності або бути на чийсь користь. Проблема толерантності для українського суспільства пов'язана насамперед із необхідністю подолання внутрішньої роз'єднаності, в тому числі політичної, соціальної, релігійної. Серед пріоритетних напрямів реформування навчально-виховного процесу є реалізація принципів загальнолюдської моралі, формування усвідомлення взаємозв'язку свободи, прав людини та її громадянської відповідальності, вміння міжособистісного спілкування та підготовки підростаючого покоління до життя в умовах полікультурного простору.

Термін «толерантність» походить від латинського *tolerans (tolerantis)* — терпимий і означає повагу до чужих думок і вірувань. Він також передбачає вміння приймати думки інших людей, коли вони не співпадають із твоїми. Толерантність - це важлива якість сучасної особистості, це саме те, чого так не вистачає сьогодні людям: терпіння, терпимості, розуміння, дружнього ставлення, адекватного сприйняття [1].

Бути толерантним - означає проявляти позицію довіри, поваги й уваги до людей, готовність і можливість зрозуміти проблеми інших і приймати їх такими, якими вони є. Толерантність у всі часи вважалася однією з людських чеснот, а їх, як відомо, потрібно виховувати з раннього дитинства. Будучи демократичною цінністю й маючи соціальне коріння, толерантність формується

поступово, день за днем [3]. Це складний, тривалий процес, в якому педагог відіграє ключову роль.

Діяльність викладача в формуванні толерантних взаємовідносин полягає в готовності та вмінні вступати в діалог, разом з іншими шукати істину та повідомлювати про результати своїх пошуків у формі, що була б зрозумілою кожному, хто потребує цієї істини.

Толерантний педагог не прагне повної визначеності й абсолютного порядку в усьому. Ця людина здатна відчувати себе на місці іншого. Це допомагає їй правильно, адекватно оцінювати студентів, реально уявляти наявні обставини. Толерантний викладач вважає, що важливіші внутрішня дисципліна і порядок, ніж зовнішня ієрархія.

Очевидно, що характеристика толерантних стосунків між викладачем і студентом базується на таких складових: створення педагогом необхідних умов для самонавчання студентів; формування у студентів позитивного ставлення до навчання з орієнтацією на його полікультурну мотивацію; спрямування студентів на адекватне сприйняття оцінки. Кожна з них сприяє підвищенню ефективності навчально-виховного процесу, проведенню занять в атмосфері поваги, теплоти, людяності, комфортності і сприйняттю студента як суб'єкта навчання зі стійкими морально-духовними принципами.

Для того щоб реалізувати педагогіку толерантності, викладачі, в першу чергу, повинні створити зразки взаємовідношень між собою, а саме: працювати в атмосфері взаєморозуміння, взаємоповаги, співучасті й співпереживання. Толерантний педагог усвідомлює, що його сприймають як зразок для наслідування. Він використовує навички для розвитку діалогу і мирного розв'язання конфліктів, навчає мислити критично, вміє цінити позиції інших, при цьому чітко формулює власну точку зору, не підтримує агресивну поведінку, сприяє залученню студентів і батьків до прийняття рішень спільної діяльності [2].

Працюючи з студентами, викладач зобов'язаний створити толерантний простір, тобто сприятливі умови для спілкування та виховання. А саме:

- уміти керувати своїми емоціями;
- уважно, зацікавлено, доброзичливо прислуховуватись до думок студентів;
- поважати права, бажання, потреби студентів;
- заохочувати власну думку;
- створювати умови для співпраці та діалогу в колективі;
- тактовно підтримувати бесіду;
- планувати свою діяльність так, щоб кожен студент відчував себе визнаним, необхідним.

Педагогіка толерантності повинна протистояти усьому тому, що веде до страху та відторгненню. Вона повинна допомогти студенту розвинути здібності до самостійного міркування, умовиводу, критичному мисленню, навчити поважати та розуміти інші світогляди та характери [4].

В педагогіці толерантності нема місця авторитарності, примушенню, нав'язуванню свого погляду та думки, маніпулюванню студентами. В нашому розумінні, викладач повинен сприяти та допомагати студентові усвідомлюючи навчатися самому. Він стає як би посередником в навчальному процесі. Це і є процесом взаємодії, де робота викладача створює таку атмосферу, в якій ефективно може розвиватися особистість та одночасно вивчається предмет.

Потрібно якомога більше говорити про культуру миру, прагнути замінити в мисленні молоді людини культ сили й домінування на взаємоповагу і співчуття. Повсякденність постійно вимагає доброзичливості й толерантності від кожної людини, а найбільше – від педагога. Становище викладача ускладнюється тим, що він повинен:

- усвідомити існування вікових відмінностей між собою й тими, кого він навчає;
- дивитись на речі з урахуванням віку й існуючого стилю життя підлітків, виключити зі свого словникового запасу вислови на зразок: «А ми в твоєму віці були...», «Ти ще занадто малий...» і т. д.;
- припускати існування й дозволяти співіснування двох істин/реальностей - своєї й дитячої;

- зосереджуватись на позитивних відмінностях, підкреслюючи їх;
- передбачати, що згодом позиція й погляди студента зміняться відповідно до вікових особливостей;

- давати студенту впевненість у його позитивних перспективах [4].

Отже, толерантність є невід'ємним правилом поведінки, якого, безумовно, потрібно дотримуватись, оскільки воно визначає моральний рівень розвитку не лише особистості, але і суспільства, в цілому. Самовдосконалюватись у толерантному ставленні до студентів і колег - необхідність для педагога, адже толерантність є найважливішою та найціннішою складовою професійної компетентності викладача.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондырева С.К. Толерантность. Учебно-методическое пособие/ - М.: 2003 – 240 с.
2. Толерантное сознание и формирование толерантных отношений: Сборник научно-методических статей. – 2-е изд. – Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2003. – 368 с.
3. Грива О.А. Соціально-педагогічні основи формування толерантності у дітей і молоді в умовах полікультурного середовища: Монографія. – К.: Вид-во «Парапан», 2005. – 228 с.
4. Тодорцева Ю.В. Педагогіка толерантності: Методичні рекомендації. - Одеса: ПНЦАПНУ, 2004. - 90 с.